

Sluttdokument fra nordisk konferanse om ulovlig handel med kulturgjenstander

Kulturdepartementet
Utenriksdepartementet

norden

Nordisk ministerråd

Innhold

Lars Amreus – Forord	5
Sluttdokument	7
Koordineringstiltak	8
Kommunikasjon	10
Kompetanseutvikling	11
Kunnskap	14
Final document	17
Coordination measures	18
Communication	20
Skills-building	22
Knowledge	24

Forsidebilde: *Palmyra byste utstilt på Kulturhistorisk museum i Oslo.*
Bjørn Egil Halvorsen/Aftenposten/NTBScanpix

Lars Amreus – Forord

Lars Amreus, riksantikvar i Sverige ledet Nordisk policygrupp som utformet sluttdokumentet.

För att utveckla det nordiska samarbetet, samlades vi, de nordiska ländernas myndigheter och organisationer som arbetar med internationella kulturarvsbrott under två dagar i Oslo. Syftet var att hitta effektiva samarbetsformer i kampen mot den illegala handeln med kulturföremål. Vi står gemensamt inför ökade utmaningar som en följd av krig och förstörelse på olika håll i världen. Utan tvekan är tätare dialog och ökad samverkan en del av lösningen, även inom vårt område.

De nordiska länderna har goda förutsättningar för samarbete, inte minst genom våra nära historiska band. Det finns redan etablerade samarbeten som kan utnyttjas. Vi står inför liknande problem och kan använda varandras kompetens och dra lärdomar av erfarenheter.

Frågan om internationella kulturarvsbrott fick en aldrig tidigare skådad aktualitet genom FN:s säkerhetsråds resolution 2199 som antogs i februari 2015. Den anger att medlemsländerna ska vidta åtgärder mot den illegala handeln med kulturföremål, mot bakgrund av att den kommit att segla upp som en viktig inkomstkälla för terrorstämplade organisationer. Udden är främst riktad mot IS/Daesh och den systematiska plundring av kulturföremål som förekommit i Irak och Syrien i form av förstörelse av oersättliga kulturminnen, stöld från museer, pengatvätt osv.

Under Oslo-mötet samlades en policygrupp bestående av 20 personer från alla de nordiska länderna för att utarbeta ett dokument med konkreta åtgärder för det kommande året. Några av dessa var att:

- tillsätta en samnordisk styrgrupp för det fortsatta arbetet,
- upprätta en kontaktpunkt för tullen i Norden där kompetens kring olika föremål lätt hittas,
- genomföra och sprida utbildning och kompetens, främst för militärer på utlandsuppdrag,
- upprätta en gemensam praxis för hur länderna kan hantera föremål som inte kan sändas tillbaka till ursprungslandet,
- stärka Interpols databas. Lägga in fler föremål från nordiska länder, snarare än att bygga nya databaser.

Många av människorna som flytt konfliktområdena i Mellanöstern bär med sig vittnesmål om kulturarvsbrott, eller har själva deltagit i dem för att finansiera sin flykt. Dessa har kompetenser som är en resurs för att sprida klarhet kring situationen i Syrien och Irak.

Som avslutning framhölls det viktiga att alla fem nordiska länder arbetar med dessa frågor gemensamt. "5K" blev de slagkraftiga sammanfattande nyckelorden från konferensen: Koordinering, Kommunikation, Kompetensutveckling och Kunskap, samt Kartläggning av redan startade samarbeten och initiativ i Norden.

De som ägnar sig åt illegal handel med kulturföremål har anledning att sova dåligt om natten. De ska veta att världen står samlad i sina ansträngningar att motverka deras hantering. Oslokonferensen visade att vi i Norden är beredda att göra vad vi kan, enskilt och tillsammans, för att sätta stopp för deras brottslighet.

Sluttdokument

De nordiske kulturministrene besluttet på sitt møte i Torshavn, Færøyene 12. mai 2015, at det som en felles nordisk oppfølging av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 2199 av 12. februar 2015 skulle arrangeres en fagkonferanse om ulovlig handel med kulturgjenstander. Konferansen, som fant sted i Nasjonalbiblioteket i Oslo, 2.-3. desember 2015, samlet rundt hundre deltakere fra ulike fagmiljøer og forvaltningsetater i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige - bl.a. toll, politi, departementer og sentrale aktører fra kultursektoren.

Hensikten med konferansen var å utforske mulighetene for et nordisk samarbeid om konkrete oppfølgingstiltak / felles strategi for oppfølging av FNs sikkerhetsråds res. 2199 og UNESCOs 1970-konvensjon om ulovlig handel. Det mer konkrete siktemål var å peke ut områder hvor videre samarbeid kan gi felles fordeler, og komme med rekommandasjoner om tiltak som kan utnytte landenes samlede ressurser mer effektivt enn om de opererer hver for seg.

Temaer som ble belyst var situasjonen i Midtøsten og finansieringen av terrorvirksomhet bl.a. ved salg av stjålne og plyndrede gjenstander, markedsmekanismer og smuglerruter, erfaringer fra konkrete saker, tidligere kartlegging av kompetansebehov og kulturkriminalitet i Norden, m.v.

Konferansen drøftet behov, gjennomførbarhet og ønskelighet av bl.a. følgende forslag til videre oppfølgingstiltak: overvåkning av internett-handel, kulturfaglig kompetansepool med «single point of contact» for toll og politi, informasjonstiltak mot spesielle miljøer, utforming av tollveiledere, behov for mer effektiv informasjons- og etterretningsutveksling mellom Nordens politi- og tollmyndigheter, «best practicies» når det gjelder beslag og eventuell tilbakelevering av gjenstander fra konfliktområder eller med usikker opprinnelse, kompetanserefremmende tiltak for respektive fagmiljøer, etisk bevisstgjøring i kulturfaglige miljøer, hos næringsdrivende, m.v.

Viktige stikkord for utvikling av en felles nordisk strategi for videre samarbeid er Koordinering, Kommunikasjon, Kompetanseutvikling og Kunnskap, samt Kartlegging av allerede igangsatte tiltak og initiativer i de fem land, som det kan bygges videre på (Fem land, fem K'er). Konferansen fikk fram informasjon som viste at det i de ulike land var tilbud og opplegg som også de andre landene vil kunne dra nytte av. Slik sett bidro

konferansen til en preliminær kartlegging som tyder på at det kan være en gevinst ved å samarbeide om felles ressurser og besparelser ved å unngå overlappende tilbud og innsatser.

Koordineringstiltak

Tiltak 1: Det er behov for en struktur som sikrer samordning av tiltak og nettverk innen ulike fagområder i de nordiske land.

Forslag: Det etableres en samordningsgruppe bestående av kontaktpunkter/-personer som skal sikre videre oppfølging etter konferansen, ivareta koordinering mellom ulike faglige nettverk, og ved behov tilrettelegge for iverksetting av tiltak.

Praktisk gjennomføring: Den nordiske ad hoc gruppen som forberedte konferansen fortsetter sin samordningsfunksjon inntil videre/ inntil det eventuelt foreligger en beslutning om videreføring. Kontaktpunkter er Riksantikvarieämbetet i Sverige, Kulturstyrelsen /Kulturministeriet i Danmark, samt de respektive kulturdepartementer i Finland, Island og Norge.

Tiltak 2: Det er behov for bedre registrering over stjålne kunst- og kulturgjenstander i Norden. Konferansen drøftet derfor etablering av et nordisk register/felles database over stjålne kunst- og kulturgjenstander som et mulig tiltak.

Forslag: De nordiske land bør i første rekke medvirke til at INTERPOLs database anvendes og utvikles.

Praktisk gjennomføring: Politimyndighetene vurderer en eventuell felles henvendelse til INTERPOL med tanke på å forenkle tilgangen til å registrere gjenstander i databasen/registeret, samt tilgjengelighet for aktuelle brukere av registeret, herunder også antikvariater, auksjonshus etc.

Tiltak 3: Det er behov for et tverrsektorielt samarbeid og bedre interaksjon mellom toll/politi og kulturfaglig ekspertise. For å kunne arbeide med ulovlig handel-spørsmål behøver toll og politi bistand, samt mulighet til raskt å få kontakt med eksperter. Mer og bedre informasjon hjelper Tollverket til å gjøre bedre selekteringer. Eksempelvis informasjon om spesifikke importører, eksportører, gjenstander, etc. Tollmyndighetene behøver en rask foreløpig vurdering om hvorvidt en gjenstand kan synes

mistenkelig og bør holdes tilbake for nærmere undersøkelser. Det kan også tenkes å være hensiktsmessig med koordinering/deling av de svar som mottas.

Forslag:

- a) Det initieres et prøveprosjekt med felles kulturstøtteordning for toll og politi, med det siktemål å etablere et felles nordisk kontaktpunkt ("Single Nordic point of contact"), hvor toll og politi raskt kan innhente foreløpig proviniensbedømming og råd vedrørende tilbakeholdelse av gjenstander for videre undersøkelser.

Praktisk gjennomføring: Kulturinstitusjoner som er sentrale i vurdering av kunst, antikviteter og kulturhistoriske gjenstander utarbeider et forslag til en felles, rullerende støttefunksjon/vaktordning. Dette bør skje i kontakt med toll- og politimyndigheter, slik at ordningen best mulig tilpasses deres behov.

- b) Som ledd i bedre informasjonsflyt og nordisk samordning av innsats, er det viktig å tilrettelegge for at opplysninger og tips kan komme toll og politi i hende på en rask og hensiktsmessig måte. Det anbefales derfor at de respektive land etablerer/utpeker et fast, nasjonalt kontaktpunkt ("single point of contact") for mottak av tips fra publikum og fagmiljøer når det gjelder mistanke om kulturkriminalitet.

Praktisk gjennomføring: Følges opp av sentrale kulturmyndigheter i samarbeid med toll- og politimyndigheter.

- c) Det gjennomføres en felles nordisk kontrollaksjon i løpet av 2016/2017. En slik aksjon vil kunne bidra til å få på plass bedre kommunikasjonslinjer mellom etatene både nasjonalt og nordisk, samt lede til mer informasjonsdeling og tydeligere ansvars- og rollefordeling. En aksjon vil kunne medvirke til å skape et godt kontaktnett mellom etatene, og kan dessuten være en effektiv måte å sette ulovlig innførsel/utførsel av kulturgjenstander på dagsorden, både eksternt i forhold til publikum og internt innen myndigheter/etater. En aksjon vil kunne ha en forebyggende og opplysende virkning, og samtidig bidra til økt kunnskap om tema.

Praktisk gjennomføring: Følges opp av toll- og politimyndigheter i kontakt med sentrale kulturmyndigheter

Kommunikasjon

Tiltak 4: Det er behov for bedre og mer målrettet informasjon om gjeldende regler til publikum generelt og til spesielle målgrupper som eksempelvis turister, flyktninger, personell i utenlandstjeneste, flyselskaper/flyplasser, mv. CITES¹-samarbeidet anses å ha lykket med informasjonstiltak når det gjelder å hindre innførsel av produkter og gjenstander av materiale fra truede arter. Det anbefales å se nærmere på hva kulturmyndighetene kan lære av dette.

Forslag:

- a) Det etableres prosjektsamarbeid om informasjonsopplegg og holdningskampanjer til aktuelle målgrupper;
- b) det arrangeres et nordisk seminar om informasjon med innledere fra CITES.
- c) Det iverksettes en felles informasjons- og holdningskampanje med utgangspunkt i eksisterende informasjonsmaterieell, bl.a. fra UNESCO.

Praktisk gjennomføring: De aktuelle etatene med ansvar for informasjonstiltak samarbeider om videre planlegging (Norsk kulturråd, Kulturstyrelsen (Isl og DK), Museiverket (F), Riksantikvarieämbetet (S)).

Tiltak 5: Det er viktig at alle typer næringsdrivende slutter opp om råd og retningslinjer for å stoppe ulovlig handel. Ulovlig utførte gjenstander kan ha falske utførselstillatelser, kopier/forfalskninger kan ha falske «ekthetsbevis». Forsikring av slike gjenstander kan bidra til urettmessig legitimering.

Forslag: Det utformes en likelydende henvendelse til nordiske forsikringselskaper med anbefaling om å stille krav til dokumentasjon og eierskaphistorikk, før det gis forsikring av kunst- og antikvitetsgjenstander, arkiv- og biblioteksmateriale.

Praktisk gjennomføring: Følges opp av de nordiske kontaktpunktene gjennom elektronisk samarbeid/samordning.

Tiltak 6: UNESCO-Sekretariatet tilrår i sine rekommandasjoner at det etableres mekanismer for overvåking av netthandel. Norden har en

¹ The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES)

intensjon om å medvirke til å gjøre UNESCO til en mer operasjonell aktør på dette feltet.

Forslag: En prosjektgruppe får i oppdrag å undersøke mulighetene for å gjennomføre et testprosjekt med internettovervåkning i forebyggende øyemed i Norden. (Trekke på erfaringer i Polen, evt Italia).

Praktisk gjennomføring: Følges opp av aktuelle etater og ABM-sektoren i samarbeid med de relevante nordiske kontaktpunkter/koordinerende myndigheter.

Tiltak 7: For å få til et bedre tverrsektorielt samarbeid mellom toll/politi og kulturfaglige etater er det behov for tiltak som legger til rette for bedre kommunikasjon og mer regelmessig kontakt.

Forslag: Det tas sikte på å arrangere ett årligt seminar for toll-, politi- og kulturmyndigheter.

Praktisk gjennomføring: Følges opp av de nordiske kontaktpunkter/myndigheter i samarbeid med kultur-, toll, og politietater. Om hensiktsmessig kan arrangementsansvaret følge formannskapsperiodene i Nordisk Ministerråd.

Kompetanseutvikling

Tiltak 8: Det er behov for styrket kompetanse på ulovlig handel hos både politi, toll og i kultursektoren. Når det gjelder utdanning finnes det i dag flere ulike initiativ. Her er det i første rekke behov for kartlegging av eksisterende tilbud, slik at man unngår dobbeltarbeid. For å kunne få til bra utdanning er det viktig å ta utgangspunkt i hvilke behov som finnes og hvilke initiativ som er tatt.

Forslag: I samarbeid med toll, politi og kulturinstitusjoner starte opp samarbeid vedrørende utvikling og informasjonkampanjer/undervisning for respektive myndigheter med innspill fra respektive sektorer, herunder:

a) Kartlegge eksisterende undervisningsopplegg i Norden og EU. (Politihøgskolen i Oslo har et 1/2-årig tilbud som er tilgjengelig for alle nordiske politistudenter).

b) Undersøke hvorvidt Kystvaktene bør trekkes inn i et videre samarbeid.

Praktisk gjennomføring: Følges opp av de nordiske kontaktpunktene gjennom samarbeid/samordning og jevnlig fellesseminarer for de tre sektorene.

Tiltak 9: Det er behov for kompetanseutviklende tiltak for personell i utenlandstjeneste.

Forslag: Utarbeide et felles opplæringsopplegg for militære i utenlandstjeneste (evt. også hjelpekorps, m.fl.) når det gjelder kunnskap om kulturminner og kulturgjenstander, samt behov for beskyttelse av slike. I denne forbindelse først kartlegge eksisterende opplegg med tanke på samarbeid. (Sverige har utarbeidet en utdanningspakke som kan være utgangspunkt for et felles nordisk opplegg. Danmark har erfaringer med ad hoc-samarbeid med Forsvaret om Haagkonvensjonen og militære manualer. I Norge gir Forsvaret undervisning i "Krigens folkerett", om bl.a. Haagkonvensjonen).

Praktisk gjennomføring: De nordiske kontaktpunktene innhenter nærmere informasjon i sine respektive land og vurderer videre initiativer.

Tiltak 10: Det er behov for å klargjøre hvordan myndighetene best kan håndtere gjenstander som av ulike grunner er vanskelig å tilbakelevere til opprinnelsesland. Dette kan eksempelvis bero på at eieren er ukjent eller at det medfører for stor risiko den dagsaktuelle situasjonen å transportere gjenstanden tilbake til opprinnelseslandet. Konferansen målbar et ønske om å utvikle/etablere en felles praksis for håndtering av ikke-returerbare kulturgjenstander som er forsøkt ulovlig innført, og som myndighetene har tatt beslag i.

Forslag: Løfte fram til felles drøfting spørsmål knyttet til gjenstander hvor tilbakelevering viser seg å være vanskelig. a) Utarbeide en sjekkliste med utgangspunkt i nordiske erfaringer. b) Vurdere midlertidige depotløsninger med tanke på mulig seinere tilbakelevering til områder som i dag er preget av krig og konflikt. c) Vurdere om behov for etablering av en nordisk komité for tilbakelevering.

Praktisk gjennomføring: De nordiske kontaktpunktene utveksler nærmere informasjon om håndtering i sine respektive land og vurderer videre ini-

tiativer, herunder om det er grunnlag for et eget møte/seminar om tilbakeleveringsproblematikken.

Tiltak 11: Det er behov for kontinuerlig innsats når det gjelder bevisstgjøring om etikk, både innen kulturinstitusjoner, så vel som i kunst- og antikvitetsbransjen og i tilstøtende bransjer. Det kan også være nyttig/nødvendig med veiledende rådgivning når det gjelder etiske dilemmaer/problemområder innen ulike institusjoner.

Forslag: De respektive ABM-sektorene innleder et nærmere samarbeid med sine nordiske søsterinstitusjoner når det gjelder praktisk oppfølging av etiske retningslinjer og tiltak mot ulovlig handel/innførsel/utførsel som del av sitt løpende arbeid. Med utgangspunkt i eksisterende etiske retningslinjer søke å utvikle en felles nordisk praksis for intern oppfølging når det gjelder løpende etikkarbeid og tiltak mot ulovlig handel i ulike kulturinstitusjoner (ICOM, Art Dealers, ICA, mv).

I dette inngår at det oppfordres til mer åpenhet og kommunikasjon mellom nordiske institusjoner innen arkiv-, bibliotek-, og museumssektorene, at det informeres aktivt om eksisterende retningslinjer, at det gjennomføres introduksjonskursing, systematiske internutdanningstiltak og bevisstgjøring i kulturinstitusjoner med hensyn til egen rolleforståelse. Ut fra en felles plattform kan det utvikles en «best praksis» og sjekklister for hvordan man skal opptre i møte med mistanke, tilbud om donasjoner av tvilsomme gjenstander, publikumstips om ulovlig innførte/utførte kulturgjenstander, mv.

Praktisk gjennomføring: De nasjonale arkiv-, bibliotek- og museumsinstitusjonene (ABM-sektorene) oppfordres til å initiere nordisk kontakt og samordning med sine søsterinstitusjoner innen sine respektive områder, enten gjennom egne møter om etiske problemstillinger knyttet til sin sektor, eller ved å inkludere etikk-arbeid/implementering av etiske retningslinjer på dagsorden i andre sammenhenger hvor de nordiske faginstitusjonene møtes.

Kunnskap

Tiltak 12: Det er behov for mer oppdatert kunnskap om ulovlig handel med kulturgjenstander i Norden. Aktuelle forskningsprosjekter bør derfor vurderes igangsatt, eksempelvis en mulig sammenfattende studie av kulturkriminalitet i Norden ti år etter «Nordic dimensions», denne gang med fokus på ulovlig innførsel, utførsel og handel med kulturgjenstander. (Kan søkes finansiert gjennom EU-midler).

Forslag: Kartlegge eksisterende forskning som kan være relevant for ulovlig handel med kulturgjenstander og kulturkriminalitet (jf Riksantikvarieæmbetets bestilling av forskningsoversikt fra Førsvarshøgskolan i Sverige). Identifisere kunnskapsmangler og ev behov for videre forskningsinnsats rettet mot kulturkriminalitet i Norden.

Praktisk gjennomføring: De nordiske kontaktpunktene innhenter nærmere informasjon i sine respektive land og vurderer videre initiativer.

Tiltak 13: Det ble under konferansen reist spørsmål om det kunne være hensiktsmessig å utvikle en felles nordisk strategi/holdning for hvordan de respektive myndigheter møter IS' offensive propagandakampanjer når det gjelder kulturområdet.

Forslag: Kartlegge eventuelle andre sektorers strategier. Med utgangspunkt i den svenske tenkning som allerede er gjort omkring disse spørsmålene, formulere et utkast til fellesopplegg som kan tas opp til videre drøfting i nordiskt sammenheng.

Praktisk gjennomføring: De nordiske kontaktpunktene innhenter nærmere informasjon i sine respektive land og vurderer videre initiativer, eventuelt i samråd med sine respektive statsråder/regjeringer.

Den nordiske fagkonferansen tilrår/anbefaler nordisk samarbeid om følgende oppfølgingstiltak:

Tiltak som kan gjennomføres på kort sikt (før statspartsmøte i UNESCOs 1970-konvensjon i 2017):

1. Det etableres en nordisk samordningsgruppe med kontaktpersoner i alle nordiske land som ivaretar koordinering og kontakt til nasjonale nettverk/ fagområder. Gruppen skal sikre videre oppfølging etter konferansen. (Jf. nærmere beskrivelse tiltak 1).
2. En prosjektgruppe gis i oppdrag å undersøke mulighetene for å gjennomføre et testprosjekt med internettovervåking i forebyggende øyemed i Norden, i tråd med UNESCOs rekommandasjoner. (Jf. tiltak 6).
3. I løpet av 2016 arrangeres et nordisk seminar om rettslige aspekter ved kulturkriminalitet i de nordiske land: Likheter og ulikheter i tilnærming, krav til bevisbyrde, regelverk/oppfølging i ft kunst- og antikvitetsbransjen, strafferammer, etc. (I EU planlegges det i løpet av 2016 en oversikt over lovgivning relatert til kulturkriminalitet). (Jf. tiltak 7).
4. Etter initiativ fra svensk politi arrangeres i 2016 et felles møte for politi- og tollmyndigheter i Norden for å fortsette drøftingene som ble påbegynt under konferansen i Oslo 2.-3. desember 2015. (Jf. tiltak 7).
5. Det utformes en felles henvendelse til nordiske forsikringsselskaper med henstilling om å stille krav til dokumentasjon og eierskapshistorikk før det gis forsikring av kunst- og antikvitetsgjenstander, arkiv- og biblioteksmateriale. (Jf. tiltak 5).
6. Det anbefales å gjennomføre en felles nordisk kontrollaksjon i løpet av 2016/2017. En slik aksjon vil kunne være en effektiv måte å sette ulovlig innførsel/utførsel av kulturgjenstander på dagsorden i de ulike etatene, medvirke til økt kunnskap om tema, bidra til bedre kommunikasjon, mer informasjonsdeling og føre til et større nordisk kontaktnett i etatene. En aksjon vil dessuten kunne ha en opplysende og forebyggende virkning på publikum. (Jf. tiltak 3).
7. Utvikle en felles praksis for bedre registrering av stjålne kunst- og kulturgjenstander i Norden gjennom mer aktiv anvendelse av INTER-POLs database. (Jf. tiltak 2).

8. Som ledd i bedre informasjonsflyt mellom landene med tanke på nordisk samordning av innsats, anbefales det at hvert land etablerer/utpeker et fast, nasjonalt kontaktpunkt ("single point of contact") for mottak av tips fra publikum og fagmiljøer når det gjelder mistanke om kulturkriminalitet. (Jf. tiltak 3).
9. En prosjektgruppe gis i oppdrag å utarbeide en informasjons- og kommunikasjonsstrategi for å bekjempe ulovlig handel med kulturgjenstander. (Jf. tiltak 4).
10. Det iverksettes en målrettet fellesnordisk informasjons- og holdningskampanje med utgangspunkt i eksisterende informasjonsmateriell. (Jf. tiltak 4).

Tiltak som kan gjennomføres eller oppstartes før 2019 (dvs. før neste 4-årsrapportering til UNESCOs 1970-konvensjon om ulovlig handel):

11. Arrangere en nordisk workshop i samarbeid med UNESCO på bakgrunn av deres kursopplegg. (Jf. tiltak 8)
12. Utarbeide et felles veilederkonsept for toll og politi med nordiske «single point of contact» for rask kontakt ved behov for bistand fra kultursektoren, innhenting av foreløpige vurderinger ved beslag av gjenstander for videre undersøkelser, mv. (Jf. tiltak 3).
13. I samarbeid med INTERPOL vurdere å arrangere et symposium for Norden og eventuelt de baltiske og andre tilstøtende land om ulovlig handel med kulturgjenstander.

Final document

At their meeting on 12 May 2015 at Tórshavn in the Faeroe Islands, the Nordic Ministers of Culture decided to organise an expert conference on the illicit trade in cultural artefacts as part of the Nordic countries' joint follow-up of United Nations Security Council resolution 2199 of 12 February 2015. The conference was held at the National Library of Norway in Oslo, from 2 to 3 December 2015, and gathered about 100 attendees from different expert institutions and administrative agencies in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, including representatives from the customs and excise authorities, the police, the ministries and key stakeholders in the cultural sector.

The conference's objective was to explore the Nordic countries' collaboration potential on specific follow-up measures/joint strategy to act on UN Security Council resolution 2199 and UNESCO's Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property of 1970. More specifically, the conference was aimed at identifying areas in which broader collaboration will be of mutual benefit and at recommending measures to ensure more efficient use of the countries' resources jointly compared with each country acting on its own.

One of the topics that was addressed was the situation in the Middle East and funding of terrorist activities, among other things through the sale of stolen and looted artefacts; market mechanisms and smuggling routes; learning points from specific cases; skills gaps that have been identified and cultural crime in the Nordic countries, etc.

At the conference, a range of issues were discussed. These included identifying needs and assessing the feasibility and desirability of, among other things, the following proposed follow-up measures: monitoring trafficking on the Internet; pooling cultural expertise and skills and defining "single points of contact" for the customs and excise and police authorities; information measures targeted at specific groups; drawing up customs guidance documents; the need for more effective information and intelligence sharing among the Nordic countries' police and customs and excise authorities; "best practice" on confiscation and the possible return of objects from areas of conflict or objects of uncertain origin; skills-building mea-

asures for the respective expert institutions, and raising ethical awareness among expert institutions, commercial parties, etc.

The principal key points for developing a joint Nordic strategy for a more comprehensive collaboration are *Coordination*, *Communication*, *Skills-building* and *Knowledge*, as well as the *Identification* of measures and initiatives already in place in the five countries and which the Nordic countries can build on (*Five countries, five Ks*, based on the first letter of these five points in the Scandinavian languages). It emerged during the conference that the countries already have a number of services and programmes in place which may also benefit the other Nordic countries. The conference was thus a step towards mapping out the current status, and establishing that the Nordic countries stand to gain considerably from utilising shared resources; considerable savings can be achieved if the countries avoid duplicating their services and efforts.

Coordination measures

Measure 1: There is a need for an overarching structure to ensure that measures and networks in the different fields of expertise in the Nordic countries are coordinated.

Proposal: Setting up a coordination group with contact points/contact persons tasked with promoting post-conference follow-up, with coordinating the various networks of experts, and with facilitating the implementation of measures, as required.

Practical implementation: The Nordic ad hoc group that organised the conference will continue its coordinating function for the time being, i.e. until a decision is made on how to continue this work. The contact points are the Swedish National Heritage Board (Riksantikvarieämbetet) in Sweden, the Agency for Culture (Kulturstyrelsen)/the Ministry of Culture (Kulturministeriet) in Denmark, and the Ministries of Culture in Finland, Iceland and Norway respectively.

Measure 2: There is a need to improve registration of stolen art and culture artefacts in the Nordic countries. At the conference the establishment of a Nordic register/joint database of stolen objects of art and culture was discussed as a potential measure.

Proposal: The Nordic countries should primarily assist in INTERPOL's database being utilised and developed.

Practical implementation: The police authorities are considering submitting a possible joint request to Interpol aimed at simplifying authorisation to register objects in the database/registry as well as making it available to potential registry users, including antiquarians, auction houses, etc.

Measure 3: There is a need for cross-sector collaboration and improved cooperation between customs and excise/police and cultural experts. In order to combat illicit trading, the customs and excise authorities and police require assistance and must be able to quickly liaise with experts. More and better information, e.g. information on specific importers, exporters, objects, etc., will help the customs and excise authorities improve their selections. The customs and excise authorities must be able to access prompt preliminary assessments as to whether artefacts are suspicious and should be held back for further investigation. One might also envision coordinating and/or sharing any answers.

Proposals:

- a) A pilot project involving a joint cultural support function for the customs and excise authorities and police is set up with the objective of establishing a "single Nordic point of contact" where customs and excise and police authorities can quickly access assessments of artefact provenance and get advice on whether to hold back objects for further investigation.

Practical implementation: Cultural institutions with a key role in the evaluation of art, antiques and cultural artefacts draw up a proposal for a joint rotating support function/duty roster scheme. This should be done in dialogue with the customs and excise and police authorities to ensure that the scheme matches their needs.

- b) As part of improving the information flow and coordination efforts in the Nordic countries, it is imperative that tips and information are channelled to customs and excise and the police speedily and effectively. It is therefore recommended that the respective countries establish/appoint a permanent national contact point ("single point of contact") where tips from the public and professionals can be directed if there is a suspicion of cultural crime.

Practical implementation: To be followed up by key cultural authorities together with the customs and excise and police authorities.

- c) A joint Nordic control operation will be undertaken in the course of 2016/2017 to help improve inter-agency communication lines at the national and level and among the Nordic countries, promote better information sharing and clarify the distribution of responsibilities and roles. A joint control operation will help build effective contact networks among the agencies, and help focus attention on the illicit import and export of cultural artefacts, both externally, i.e. in terms of raising awareness among the general public, and internally, vis-à-vis authorities and government agencies. Such an operation may have a preventive effect and educate the general public, while also increasing knowledge on the issue.

Practical implementation: To be followed up by the customs and excise and police authorities in dialogue with the key cultural authorities.

Communication

Measure 4: There is a need to deliver better and more targeted information on applicable rules to the general public and specific target groups such as tourists, refugees and personnel in the foreign service, airlines and airports, etc. The information measures under the CITES² collaboration project on importing products and artefacts from endangered species have had considerable success and it was recommended to look more closely at what the cultural authorities can learn from this.

Proposal:

- a) There will be a joint project that will prepare information programmes and public awareness campaigns targeting relevant groups.
- b) An information seminar will be held for the Nordic countries with introductory speakers from CITES.

² The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES)

- c) There will be a joint information and public awareness campaign based on existing information materials, including materials from UNESCO.

Practical implementation: The agencies in charge of information measures will plan these projects in partnership (Norsk Kulturråd (the Arts Council of Norway), Kulturstyrelsen (the Agency for Culture) representing both Iceland and Denmark, Museiverket (the National Board of Antiquities) in Finland and Riksantikvarieämbetet (the National Heritage Board) in Sweden).

Measure 5: It is important that all commercial parties, regardless of their specific line of business, follow the advice and guidelines on putting an end to the illicit sale of cultural artefacts. Illicitly exported artefacts may have forged export permits and copies or forgeries may be provided with false "certificate of authenticity". Insurance of such objects may help legitimise them unlawfully.

Proposal: Identical letters will be written to insurance companies in the Nordic countries recommending that they, prior to insuring any art artefacts, antiques or materials from libraries or archives, demand documentation and ownership histories.

Practical implementation: To be followed up by the Nordic points of contact as part of their electronically based collaboration/coordination efforts.

Measure 6: In its recommendations, the UNESCO secretariat advises setting up mechanisms to monitor the trade on the Internet. The Nordic countries intend to assist in this by making UNESCO a more operational stakeholder.

Proposal: A project group will be tasked with investigating the potential for a pilot project on Internet monitoring with a view to preventing illicit trading in the Nordic countries (drawing on experiences from Poland and possibly Italy).

Practical implementation: To be followed up by relevant bodies and the ABM sector in collaboration with the respective Nordic points of contact/ coordinating authorities.

Measure 7: In order to improve cross-sector collaboration between the customs and excise/police authorities and the cultural agencies there is a

need for measures to facilitate improved communication and more regular contact.

Proposal: There are plans to organise annual seminars for customs and excise, police and cultural authorities.

Practical implementation: To be followed up by the Nordic points of contact/authorities in collaboration with customs and excise and police authorities, and the cultural agencies. If appropriate, the responsibility for organising the seminar may follow the presidency in the Nordic Council of Ministers.

Skills-building

Measure 8: There is a need to enhance competencies on illicit trafficking in the police and the customs and excise authorities, and in the cultural sector. There is already a range of different training initiatives on offer, and these must be mapped to avoid duplicating efforts. A prerequisite for delivering satisfactory training is identifying current needs and what initiatives are in place already.

Proposal: In collaboration with the customs and excise and police authorities and cultural institutions, begin working together on developing information campaigns/training programmes targeted at the different authorities and based on input from the respective sectors, including:

- a) Mapping out existing training programmes in the Nordic countries and the EU. (The Police University College in Oslo offers a six-month programme open to all police students in the Nordic countries.)
- b) Look into what extent the Coast Guard should be involved in broader collaboration.

Practical implementation: The Nordic points of contact will coordinate this work collaboratively; in addition, regular joint seminars will be organised for the three sectors.

Measure 9: There is a need to build skills among personnel serving abroad.

Proposal: To prepare a joint skills-building programme for military personnel serving abroad (possibly also for relief personnel, etc.) on cultural heritage objects and cultural artefacts and their protection. With

a view to expanding the Nordic countries' collaboration, ongoing programmes must first be mapped out. (Sweden has prepared a skills-building programme that may become the starting point for a joint Nordic scheme; Denmark has experience from working with its Armed Forces on teaching the Hague Convention and military manuals; in Norway, the Armed Forces provide teaching on "international law of armed conflict" in which the Hague Convention, etc., is covered)

Practical implementation: The Nordic points of contact will gather information in their respective countries and consider further initiatives.

Measure 10: There is a need to determine how the authorities can best handle objects which may, for a variety of reasons, be difficult to return to their country of origin. Possible reasons include not knowing who the owner is, or that transporting the artefact back to its country of origin may be too risky at this point in time. At the conference, the desire was expressed that the Nordic countries develop/establish a common procedure on how to handle non-returnable cultural artefacts that the authorities have confiscated in connection with attempts at illicit importation.

Proposal: Jointly discuss issues related to artefacts whose return may be difficult.

- a) Draw up a checklist based on experiences made in the Nordic countries.
- b) Evaluate temporary depot systems with a view to prospective return to areas that are currently marred by war and conflict.
- c) Assess the need to establish a Nordic committee on the return of such objects.

Practical implementation: The Nordic points of contact will share details on how these matters are handled in their respective countries and consider whether a meeting/seminar dedicated to discussing the problem of returning such artefacts should be organised.

Measure 11: There is a need for continuous efforts to raise awareness on ethical issues, both with cultural institutions and in the art and antiques trade and associated trades and industries. Guidance on ethical dilemmas and problematic areas within the various institutions may also be useful/desirable.

Proposal: As part of their ongoing work, the respective ABM sectors cooperate more closely with their Nordic sister institutions on the practical follow-up of ethical guidelines and measures to combat illicit trading/import/export. Basing ourselves on existing ethical guidelines we should seek to design shared Nordic procedures for following up our ethics work internally, as well as measures against illicit trafficking in the various cultural institutions (ICOM, Art Dealers, ICA, etc.)

This includes fostering greater openness and communication among the Nordic institutions in the archive, library and museum sectors and working actively to disseminate the existing guidelines, as well as providing introductory courses, systematic in-house training and raising general role awareness and understanding in cultural institutions. Once a shared platform has been established, the ABM institutions can then develop “best practice” and checklists on how to respond to suspicious situations, donation offers involving artefacts of dubious origin, and tips from the general public on illicitly imported or exported cultural artefacts, etc.

Practical implementation: The national archive, library and museum institutions (the ABM sector) are encouraged to contact and coordinate their work with their sister institutions in the Nordic countries within their respective fields, be it through dedicated meetings to discuss the ethical issues in their own sector, or by including work on ethics/implementation of ethical guidelines in other contexts where these Nordic institutions meet.

Knowledge

Measure 12: There is a need for more up-to-date knowledge on illicit trading in cultural artefacts in the Nordic countries. Starting relevant research projects should therefore be considered, e.g. a review study on cultural crime in the Nordic countries ten years post-“Nordic dimensions”, focusing this time on the illicit import, export and trade in cultural artefacts. (Funding maybe sought through EU funds.)

Proposal: Map out existing research that may be relevant for the fight against cultural crime and the illicit sale of cultural artefacts (see the Swedish National Heritage Board’s commission for a summary of current research from the Försvarshögskolan (Swedish Defence University

College). Identify gaps of knowledge and potential research needs on cultural crime in the Nordic countries.

Practical implementation: The Nordic points of contact gather information in their respective countries and consider further initiatives.

Measure 13: During the conference the question was raised whether developing a joint Nordic strategy/approach on how to meet ISIS' aggressive propaganda videos in the field of culture might be fruitful.

Proposal: Map out any strategies employed in other sectors. On the basis of the Swedish approach and thinking that has evolved, draft a joint statement that can be discussed in greater detail by the Nordic countries.

Practical implementation: The Nordic points of contact gather information in their respective countries and consider further initiatives, possibly in consultation with their respective ministers/governments.

The Nordic expert conference advises/recommends that the Nordic countries collaborate on the following follow-up measures:

Measures that can be undertaken in the short term (prior to the meeting of the state parties to the UNESCO's 1970 Convention which is to take place in 2017):

1. A Nordic coordination group is set up incorporating contact persons in all Nordic countries. This group will handle coordination and contact with national networks/specialist institutions and ensure broader follow-up of the conference (for further details, see Measure 1).
2. A project group is tasked with looking into the potential for a pilot project on Internet monitoring with a view to preventing illicit trafficking in cultural objects in the Nordic countries, in line with UNESCO's recommendations (see Measure 6).
3. Over the course of 2016 a Nordic seminar on the judicial aspects of cultural crime in the Nordic countries will be held. The seminar will address the approaches of the Nordic countries and any similarities and differences; burden of proof requirements; regulations/follow-up relating to the art and antiques trade; the sentencing framework, etc. (The EU will draw up a summary of legislation on cultural crime in 2016) (see Measure 7.)

4. In response to an initiative from the Swedish police, the police and customs and excise authorities in the Nordic countries will hold a meeting in 2016 to continue the discussions that were begun at the conference in Oslo 2 to 3 December 2015 (see Measure 7).
5. The countries will write a joint letter to insurance companies in the Nordic countries, requesting that they demand documentation and ownership histories before insuring art and antiques or materials from libraries and archives (see Measure 5).
6. A joint Nordic control operation is planned during 2016/2017. The operation will help focus the agencies' attention on the illicit import and export of cultural artefacts; increase knowledge about the topic; promote better communication and more information sharing, and extend contact networks among the Nordic agencies. Moreover, such an action could potentially have an informative and preventive effect on the general public (see Measure 3).
7. Design a joint procedure for improved registration of stolen art and cultural objects in the Nordic countries based on more active use of Interpol's database (see Measure 2).
8. As a step to enhancing the flow of information among the countries and with a view to coordinating Nordic efforts, it is recommended that each country establish/appoint a regular national point of contact ("single point of contact") for tips from the general public and expert institutions when cultural crimes are suspected (see Measure 3).
9. A project group is tasked with preparing an information and communication strategy to combat illicit trafficking in cultural objects (see Measure 4).
10. A goal-oriented joint information and public awareness-raising campaign is implemented in the Nordic countries based on existing information material (see Measure 4).

Measures that can be implemented or started before 2019 (i.e. prior to the next four-year reporting period to UNESCO's Convention on Illicit Trade of 1970):

11. Organise a Nordic workshop in collaboration with UNESCO based on UNESCO's training programme (see Measure 8).
12. Develop a joint guidance concept for the customs and excise and police authorities listing the Nordic "single points of contact" to facilitate speedy contact when assistance from the cultural sector is needed; to secure preliminary assessments when objects are confiscated for further investigation, etc. (see Measure 3).
13. Together with Interpol consider organising a symposium for the Nordic countries, and potentially the Baltic and other neighbouring countries, on illicit trafficking in cultural objects.

Utgitt av:
Kulturdepartementet

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon 12/2016 – opplag 100

